

Embracing
Intersectionality
for Health Equity
& Justice

UJUMBE WA UUNGANISHO-MBALI

"Lugha ina nguvu sana. Lugha haielezi ukweli tu. Lugha hujenga uhalisia unaoueleza."
- Desmond Tutu

JEDWALI LA YALIYOMO

- 1: Utangulizi
- 2: Kuunda masimulizi mbadala yanayoweza
- 3: Kutambua muktadha, utofauti, nuances na utata
- 4: Sauti za kweli
- 5: Lugha yenye heshima na kukusudia
- 6: Nguvu ya pamoja
- 7: Orodha ya ukaguzi ya ujumbe wa uunganisho-mbali

1: UTANGULIZI

Mara nyingi husemwa kuwa mawasiliano ndio uti wa mgongo wa mahusiano ya kibinadamu. Kupitia maneno, ishara, picha na matendo yetu, tunabadilishana ujumbe na wengine ambao huwasilisha mawazo, fikira na taarifa zetu. Kama watetezi wanaofanya kazi kuelekea afya na haki jumuiishi za kingono na uzazi (SRHR), jumbe zetu ndizo njia za kwanza na muhimu zaidi za kueleza kanuni za uunganisho-mbali tunazosimamia.

Zana hii ya Ujumbe wa Uunganisho-mbali husaidia mawakili kubadilisha kanuni hizi za uunganisho-mbali kutoka kwa nadharia hadi vitendo. Inatoa mwongozo wa kuunda ujumbe ambao:

- » Unaunda masimulizi mbadala chanya na yenye kuwezesha
- » Unautambua utofauti na uchangamano ndani na kati ya binadamu na uzoefu wao
- » Unaweka sauti za wale walio wachache
- » Unatumia lugha ya heshima na kukusudia
- » Unajenga mamlaka ya pamoja ili kukabiliana na kupinga udhalimu

Kwa kujizoeza katika utumaji ujumbe wa uunganisho-mbali, tunaanza kueleza kimakusudi utata wa utambulisho wetu na utambulisho wa wengine. Hii hutusaidia kuwa sehemu ya suluhu linalojumuisha.

Uunganisho-mbali

Uunganisho-mbali ni mfumo wa uchanganuzi wa kuelewa jinsi vipengele vya utambulisho wa kijamii na kisiasa wa mtu huunganishwa ili kuunda aina tofauti za ubaguzi na mapendeleo. Mfumo huu hutufahamisha kuhusu asili iliyounganishwa ya kategoria za kijamii kama vile kabila, tabaka, jinsia, umri, mwelekeo wa kijinsia, uwezo, n.k. Inatusaidia kuelewa jinsi mambo haya yanavyoingiliana na kuunda mifumo iliyojumuishwa na kutegemeana ya ubaguzi au hasara pamoja na mamlaka na mapendeleo. Lazima tukumbuke kwamba fursa hii au udhaifu huu hauko

tuli, lakini unaendelea kubadilika kulingana na mahali na wakati. Unataka kujua zaidi? Angalia zana ya [Uunganisho-mbali 101](#).

2: KUUNDA MASIMULIZI MBADALA YANAYOWEZESHA

"Onyesha watu kama kitu kimoja, kama kitu kimoja tu, tena na tena, na ndivyo wanavyokuwa." – Chimamanda Ngozi Adichie

Masimulizi hutengeneza mawazo, mitazamo na maoni, na hivyo ni muhimu kwa ushawishi na utetezi unaofaa. Masimulizi ni mkusanyiko wa hadithi zinazohusiana, au hadithi kuu ya mtu, kikundi, somo au tukio, yenye mada, imani na mawazo fulani yanayojirudia. Hadithi hizi, kwa upande wake, zimeundwa na mienendo ya nguvu iliyopo kati ya wale wanaosimulia hadithi na wale ambao hadithi zinawahusu. Kadiri maelezo ya umoja - au ya upande mmoja - kuhusu mtu au kikundi cha watu, picha zao zinavyoboreshwa kuwa za fikra potofu. Ujumbe huu si lazima usiwe wa kweli, lakini haujakamilika. Watu ambao wameachwa mbali zaidi, wale walio na udhaifu uliojumuishwa ambao wanakabiliwa na ukandamizaji wa kinfumo, wako kwenye hatari zaidi ya kuwa na 'hadithi ya umoja'. Hadithi hizo mara nyingi hulinda na kuimarisha mifumo ya mamlaka na ukandamizaji.

Kubadilisha masimulizi kunamaanisha kubadilisha jinsi tunavyotazama masuala fulani au watu. Hii inahusisha kupata picha pana ya tatizo na kuliona kutoka kwa mtazamo wa mtu mwingine. Ujumbe wa uunganisho-mbali unaweza kufanya hivyo haswa. Huunda masimulizi mbadala, yanayowezesha na yenye muktadha ambayo yanapinga au kubadilisha masimulizi ya sasa ya umoja. Hadithi zinazoangazia ubinadamu, shirika na hadhi ya mhusika zinaweza kusaidia kuweka upya masuala na kuandika upya maoni ya kawaida yenye mwelekeo mmoja. Na zinatuwzesha kupinga upendeleo wenye matatizo na fikra potofu, na kuharibu au kuvuruga mifumo ya mamlaka.

Mfano

Watu wenye ulemavu mara nyingi wanasukumizwa kwenye vivuli, wanaonyeshwa kama wahasiriwa au mzigo kwa jamii, na kupunguzwa kwa kipengele kimoja tu cha utambulisho wao - ulemavu wao. Unaweza kubadilisha simulizi na kubadilisha jinsi yanavyowakilishwa katika mkondo mkuu kwa kuwafanya wahusika wakuu katika hadithi yako - mtu aliye na wakala, uhuru na utambulisho wa tabaka nyingi.

3: KUTAMBUA MUKTADHA, UTOFAUTI, NUANCES NA UTATA

"Kuna kijivu sana kwa kila hadithi - hakuna kitu cheusi na nyeupe." - Lisa Ling

Ujumbe uliokita katika uunganisho-mbali hutambua muktadha, utofauti, nuances na utata. Vitambulisho vinavyoingiliana kama vile jinsia, umri, uwezo na kiwango cha elimu hutengeneza hali ya matumizi ya kipekee wakati wa kufikia SRHR. Kutumia istilahi na maelezo ya jumla huondoa hali na uzoefu wa wale ambao wako hatarini zaidi kwa ubaguzi na ukandamizaji. Kwa hivyo ni muhimu kujumuisha utofauti na uchangamano katika jumbe zako, kwa kuzungumzia - na kuonyesha - anuwai ya watu na uzoefu wao.

Kwa vitendo, unahitaji kuhakikisha kuwa unaandika mahususi na kwa usahihi kuhusu vikundi unavyofanya kazi na kwa ajili yake. Watu wachache mara nyingi hufanywa kutoonekana, na kutumia maneno mapana na yasiyoegemea upande wowote hakutabadilisha hilo. Kwa hivyo, ikiwezekana, tumia maneno maalum kwa vikundi maalum vya watu. Thamini nuance, utata na

utofauti wa uzoefu na hali za watu kwa kutotumia kurahisisha, jumla na maneno au kategoria ya yote au hakuna chochote kama vile salama/si salama, halali/haramu au sawa/sivyo.

Wakati wa kuunda jumbe za utetezi, lazima pia tukumbuke kwamba walengwa wetu si kundi moja pia. Ni kundi tofauti sana la vitambulisho vingi. Kwa maelezo zaidi kuhusu hadhira lengwa, fomati, idhaa na matumizi ya midia, tafadhali angalia [Kutengeneza zana ya mkakati wa mawasiliano na midia kati ya makutano](#).

Mfano

Unasimulia hadithi kuhusu upatikanaji wa vidhibiti mimba katika nchi yako, kwa wanawake na wasichana katika utofauti wao wote. Kwa hivyo ni muhimu kutaja changamoto mahususi zinazowakabili katika kufanya hivyo, kama vile wasichana, wanawake vijana, wanawake na wasichana wenye ulemavu, wanawake na wasichana wanaoishi vijijini, wanawake na wasichana walio nje ya elimu rasmi au wanawake katika jumuiya ya LGBTQI+, badala ya kujumlisha kuhusu masuala na mapendekezo.

4: SAUTI ZA KWELI

"Mojawapo ya njia za uaminifu zaidi za heshima ni kusikiliza kile ambacho mwingine anasema."

– Bryant H. McGill

Unapoandika ujumbe au kusimulia hadithi, ni muhimu kujiuliza: "Ni nani anayeathiriwa na suala hili la kijamii ninalozungumzia?". Jibu la swali la 'nani', kundi tofauti la watu walio na uzoefu huu wa maisha, linapaswa kuwa katikati ya hadithi yako. Jifunze kuheshimu na kusikiliza sauti ambazo ni tofauti na zako, hasa sauti ndogo ambazo mara nyingi hazisikiki. Shirikiana nao, na uwajumuishe kadiri uwezavyo. Hii itakusaidia kuwakilisha uzoefu wao walioishi kwa usahihi zaidi.

Jiulize kama wewe ni mtu sahihi kuzungumza kuhusu masuala fulani - na utengeneze nafasi kwa watu kujieleza. Unaweza kutumia nafasi yako kuinua sauti hizo, kuwapa jukwaa na kujifunza kutoka kwao. Hii haitakufahamisha tu na kuwawezesha wale ambao wameachwa nyuma zaidi, pia itasaidia ujumbe wako kuwa wa kweli na wenye nguvu zaidi.

Mfano

Unapoandika makala kuhusu wasichana wanaoishi katika maeneo ya vijijini, hoji kundi la wasichana wa aina mbalimbali na wape fursa ya kubadilishana uzoefu wao. Kuwa mwangalifu jinsi unavyohariri michango yao, na uwatumie makala ili yakaguliwe kabla ya kuchapishwa. Bora zaidi, waache waandike makala wenyewe, ili waweze kuleta mitazamo yao bila kuchujwa.

5: LUGHA YENYE HESHIMA NA KUKUSUDIA

"Sio tu kile unachosema, lakini jinsi unavyosema." - Mae West

Maneno na taswira hubeba maana inayoathiri mtazamo. Kwa hivyo tumia lugha ya kuwezesha ambayo inaonyesha wakala wa somo na kuwatendea kwa njia ya heshima. Na usizidi kuzidisha dhana potofu au unyanyapaa kwa kuiga lugha ya kihafidhina, yenye kudhuru au potofu. Badala yake, weka ajenda yako mwenyewe na utunzi wako mzuri na istilahi. Ni rahisi kunyanyapaa utambulisho bila kukusudia kupitia lugha isiyo sahihi au hasi na iliyosheheni thamani. Fahamu vyema kuhusu utambulisho wa mtu - kiwango chako cha usahihi kitasaidia kurekebisha dhana potofu zilizopo karibu na vitambulisho hivi.

Taarifa zaidi:

- [Mwongozo wa lugha mjumuifu \(Oxfam\)](#)
- [Miongozo kuhusu lugha-jumuishi ya wale mavu \(UN Geneva\)](#)
- [Miongozo kuhusu lugha inayojumuisha jinsia \(UN\)](#)

Mfano

Kuwa mwangalifu usipunguze mtu kuwa sehemu moja tu ya utambulisho wao. Kwa hivyo badala ya kusema "watu wenye VVU", sema "watu wanaoishi na VVU", kwani hali yao ya VVU sio utambulisho wao wote.

6: NGUVU YA PAMOJA

"Peke yetu, tunaweza kufanya kidogo sana; pamoja, tunaweza kufanya mengi." - Helen Keller

Utumaji ujumbe wa uunganisho-mbali unatambua umuhimu wa jumuiya na umuhimu wa kujenga kitu kinachoitwa 'nguvu na'. Hiyo ndiyo nguvu ya kukabiliana na kupinga udhalimu kwa kutafuta, kuhamasisha na kuungana mkono na wengine ambao wanakabiliwa na dhuluma sawa, au kujali sababu sawa, hata kama wana utambulisho tofauti na/au udhaifu. Kwa mfano, mtu mwenye ngozi nyeusi na mtu aliyevaa hijabu mwepesi wanaweza kutoka maeneo tofauti ya kijamii lakini wanaweza kujadiliana na mifumo sawa ya ukandamizaji. Kwa kuunganisha nguvu katika mawasiliano yao, wanaweza kuunda athari zaidi.

Ujumbe wa uunganisho-mbali unakubali uhusiano huu kati na miongoni mwa jamii. Pia inaonyesha umuhimu wa kuhakikisha kwamba wanajamii wote wanaheshimiwa, na uzoefu wao wote unatambuliwa. Kwa kujumuisha kikundi tofauti cha watu wanaofanya kazi kuelekea lengo moja, unawaalika wengine kufanya vivyo hivyo. Kwa hivyo tengeneza mazingira ya wazi, ya kukaribisha ambapo watu kutoka asili tofauti wanaweza kuja pamoja ili kufanyia kazi lengo la pamoja. Sisi sote tuko pamoja!

Mfano

Ili kujenga mshikamano na kuwahamasisha watu kujiunga na kushawishi na juhudi zako za utetezi, sema kwa maneno ya "sisi" na "sisi", badala ya "mimi" au "wao".

7: ORODHA YA UKAGUZI YA UJUMBE WA UUGANISHO-MBALI

Tumia maswali yafuatayo kuangalia ujumbe wako mwenyewe:

- » Je, ujumbe wako unavuruga, badala ya kuimarisha, mienendo ya nguvu iliyopo?
- » Je, ujumbe wako unaunda simulizi mbadala kwa taswira maarufu ya mwelekeo mmoja?
- » Je, watu walioathiriwa na suala wanawakilishwa vyema katika utofauti wao wote katika ujumbe wako?
- » Je, sauti za watu walio wachache zaidi zimejumuishwa, zimekuzwa na kuwekwa katikati?
- » Je, uliwaruhusu watu kusimulia hadithi yao wenyewe ya kweli, bila kujali hadithi uliyokuwa ukitafta?
- » Je, hadithi yako inawawezesha, badala ya kuwanyima uwezo, wahusika?
- » Je, ujumbe wako unakuza utu wa watu unaowazungumzia?
- » Je, ujumbe wako unachanganua dhana potofu kuhusu utambulisho?

- » Je, ujumbe wako unafikiwa na watu wengi iwezekanavyo, kwa mfano watu wenye ulemavu, watu wenye ujuzi mdogo wa kusoma na kuandika au watu wenye uwezo mdogo wa kufikia intaneti? Kwa maelezo zaidi kuhusu ufikivu, soma [Orodha ya Hakiki ya Mawasiliano Inayopatikana](#)

Waandishi: Oluwatobiloba Ayodele Elizabeth (AMwA), Mubeezi Tenda (AMwA) na Caroline van der Molen (Wemos).